

Date: 9thDecember-2024

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING TAFAKKUR JAROYONINING
RIVOJLANGANLIGINING BIRLAMCHI KO'RINISHLARI.

Xudayberdiyeva Sevara

International school of finance technology and science instituti Psixologiya va
pedagogika kafedrasi o'qituvchisi

xudayberdiyevas@isft.uz

Shomukaramova Zuhra Ahadjon qizi

International school of finance technology and science instituti
2-kurs Maktabgacha ta'lim yo'nalishi MTB 23-03 gurux talabasi.

Annotatsiya: Ushbu maqolada bolalarning fikrlash dunyosi kattalarnikidan ancha farq qilishi va Ularning dunyosi o'ziga xos soddaligi va murakkabligi bilan ajralib turishini yaqqol farqlab beradi Ular uchun "murakkab" degani – ko'p turli xil o'yinchoqlar, yangi his-tuyg'ular, ko'p odamlar va voqealar bo'lishi mumkin., Murakkab, his- tuyg'u sirli olam Maktabgacha yoshdagi bolaning dunyosi uy, bog'cha, o'yin Bolalar dunyosi: rang-barang va sirli olam quvonch, g'azab, qo'rquv Oila a'zolari, do'stlari va tarbiyachilari o'yinlar tuyg'ular, fikrlash, xulq-atvor, ijtimoiy, his-tuyg'ular, munosabatlar shakllanib boradi.

Аннотация: в этой статье будет наглядно показано, что мир мышления детей сильно отличается от мира взрослых и что их мир отличается своей простотой и сложностью для них "сложный" означает – может быть много разных игрушек, новых эмоций, много людей и событий., Сложный, чувственный- чувства таинственный мир мир дошкольника дом, детский сад, игра Детский мир: красочный и загадочный мир радость, гнев, страх члены семьи, друзья и воспитатели игры формируют чувства, мышление, поведение, социальные, чувства, отношения.

Annotation: this article clearly distinguishes the fact that the world of children's thinking is much different from that of adults, and their world is distinguished by its inherent simplicity and complexity, which means "complex" for them – there can be many different toys, new emotions, many people and events., Complex, feeling- feeling mysterious world the world of a preschool child home, kindergarten, play Children's world: a colorful and mysterious world of joy, anger, fear family members, friends and educators games feelings, thinking, behavior, social, emotions, relationships are formed.

Kalit so'zlar: bolalar, his-tuyg'u, fikrlash, xulq-atvor, ijtimoiy, maktabgacha, faoliyat, o'yin, dunyo.

Ключевые слова: дети, эмоции, мышление, поведение, социальное, дошкольное, деятельность, игра, мир.

Keywords: children, emotion, thinking, behavior, social, preschool, activity, game, world.

Kirish: Bolalar dunyosi kattalar dunyosidan tubdan farq qiladi. Maktabgacha yoshdagi bolaning dunyosi quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi: Bu rang-barang, sirli, hayajonli va o'ziga xos qonun-qoidalari bo'lgan alohida bir olam. Ularning dunyoqarashi,

Date: 9th December-2024

his-tuyg'ulari va tajribalari kattalarnikidan ancha farq qilib, ularning rivojlanishi va shaxsiyatining shakllanishida muhim rol o'ynaydi

Asosiy qismi O'yin bolaning asosiy faoliyati bo'lib, uning orqali u dunyoni kashf etadi, yangi bilimlarni o'zlashtiradi va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi. U turli rollarni o'ynab, hayotdagi turli vaziyatlarni simulyatsiya qiladi va shu orqali murakkab munosabatlarni tushunishga harakat qiladi. Bolalar turli xil his-tuyg'ularni – quvonch, g'azab, qo'rquv, xafa bo'lishni boshdan kechiradi va ularni ifoda etishni o'rganadi. Ularning his-tuyg'ulari tez o'zgarib turadi va bu ularning dunyosining dinamikligini aks ettiradi. Ularning his-tuyg'ulari va reaksiyalari kattalar uchun ba'zida tushunarsiz bo'lishi mumkin, lekin bu ularning dunyosi murakkab va hayajonli ekanligini ko'rsatadi. Bolalar oz yaqinlari bilan munosabatlarda Oila a'zolari, do'stlari va tarbiyachilari bilan bo'lgan munosabatlar bolaning dunyosini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ular bolalarga ishonch, qo'llab-quvvatlash va sevgini beradi, bu esa ularning dunyoga bo'lgan qarashlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, bolalar o'rtasidagi munosabatlar ham murakkab bo'lishi mumkin: do'stlik, raqobat, nizolar va kelishmovchiliklar. Bolaning dunyosi uning yaqin atrofini o'z ichiga oladi: uy, bog'cha, o'yin maydonchasi. Har bir yangi joy, har bir yangi o'yinchoq, har bir yangi odam – bu bolalar uchun kichik kashfiyot. Ularning qiziquvchanligi va kashf qilish istagi ularning dunyosini hayajonli va jozibador qiladi. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun “murakkab va hayajonli dunyo”– bu o'yinlar, his-tuyg'ular, munosabatlar va kashfiyotlarning doimiy oqimi. Ularning dunyosi sodda bo'lib ko'rinishi mumkin, lekin bu soddalik ortida juda boy va murakkab hissiy va kognitiv jarayonlar yashiringan. Kattalar vazifasi – bolalarning ushbu murakkab dunyoda o'z yo'llarini topishda yordam berish va ularning hayotini hayajonli va xavfsiz qilishdir. Bolalar psixologiyasi – bu murakkab va hayajonli soha bo'lib, bola rivojining turli jihatlarini o'rganadi: his-tuyg'ular, fikrlash, xulq-atvor, ijtimoiy munosabatlar va boshqalar. Bolalar o'zgaruvchan va dinamik shaxslardir, ularning rivojlanishi atrof-muhit, tarbiya va genetika ta'siriga bog'liq. chaqaloqlik davrida asosiy ehtiyojlarni qondirish, erkin harakatlanish va atrof-muhit bilan o'zaro aloqada bo'lish muhim ahamiyatga ega. Maktabgacha yoshda ijtimoiylashuv, muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish va mustaqillikni oshirish muhimdir. Maktab yoshida o'qishga, yozishga va hisoblashga o'rganish, tengdoshlar bilan munosabatlar va o'ziga ishonchni shakllantirishga e'tibor qaratiladi. O'smirlik davrida esa o'ziga xos o'zgarishlar, jismoniy va ruhiy rivojlanish, shaxsning shakllanishi kuzatiladi. His-tuyg'ular: Bolalar his-tuyg'ularini ifoda etishda turli usullardan foydalanadilar. Ularning his-tuyg'ulari tez-tez o'zgaradi va ularni boshqarish qiyin bo'lishi mumkin. Ota-onalar va tarbiyachilar bolalarga o'z his-tuyg'ularini tushunish va boshqarishga yordam berishlari kerak. Fikrlash: Bolalar fikrlash uslublari yoshga qarab o'zgaradi. Kichkintoylar konkret fikrlaydilar, ularda mavhum tushunchalar hali shakllanmagan. Yosh o'tishi bilan bolalar mantiqiy fikrlash, muammolarni hal qilish va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradilar. Ijtimoiylashuv: Bolalar ijtimoiylashuv jarayonida tengdoshlar bilan o'zaro munosabatlarni o'rganadilar, qoidalarga rioya qilishni va hamkorlik qilishni o'rganadilar. Ijtimoiylashuv jarayonida oila, maktab va jamiyat muhim rol o'ynaydi. Xulq-atvor: Bolalar xulq-atvorida turli omillar ta'sir qiladi: genetika,

Date: 9th December-2024

atrof-muhit, tarbiya va boshqalar. Ba'zi bolalar faol va ochiq-oydin bo'lsa, boshqalari jimjit va kamtar bo'lishi mumkin. Xulq-atvor muammolari paydo bo'lganda, mutaxassislarning yordamiga murojaat qilish tavsiya etiladi. Oilaviy ta'sir: oila bola rivojlanishida eng muhim rol o'ynaydi. Oilaviy muhit, ota-onalarning munosabati, tarbiya uslubi bolaning shaxsiyatining shakllanishiga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Istiqrorli va mehrlil oila muhiti bolaning sog'lom rivojlanishi uchun zarur shartdir. Bolalar psixologiyasi keng va murakkab sohadir. Bolalarni tushunish va ularga yordam berish uchun ularning rivojlanishining turli jihatlarini bilish muhimdir. Ota-onalar, tarbiyachilar va mutaxassislarning birgalikdagi sa'y-harakatlari bolalarning sog'lom va baxtli rivojlanishiga yordam beradi. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun "Murakkab va hayajonli dunyo" tushunchasi kattalarnikidan ancha farq qiladi. Ularning dunyosi o'ziga xos soddaligi va murakkabligi bilan ajralib turadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Nishanova Z. Qarshiyeva D. Atabayeva N. Qurbonova Z. "Psixodiagnostika va eksperimental psixologiya" Toshkent, 2014;
2. Xaydarov F.I. Xalilova N.I. Umumiy psixologiya" Toshkent, 2010
3. Nishonova Z. Alimova G. "Bolalar psixologiyasiva uni o'qitish metodikasi" T:2006y
4. G'oziyev E.G'. Ontogenez psixologiyasi". – T:Noshir. 2010.
5. Davletshin M.G, Do'stmuhammedova Sh.A., Mavlonov M.M., To'ychiyeva S.M., "Yosh va pedagogik psixologiya"

